

Ели-дере, Кричимска рѣка, Дерменъ-дере, Чепеларска рѣка и др., които отварятъ естествени пѣтища къмъ вътрешността и даватъ възможностъ на любителитѣ на природата и ученитѣ да проникнатъ въ сърдцето на Родопитѣ.

Като се гледатъ отъ далечъ Родопитѣ, би се помислило, че тѣ сж глухи и вѣчно нѣми, че тамъ нѣма живъ човѣкъ. Тржнете ли, обаче, по шосето отъ Т. Пазарджикъ за Чепино, или по долината на Стара рѣка, навлѣзете ли изъ недрата на Родопитѣ, вие почвате да срѣщате: българи, помаци, турци, каракачани и др.

Още отъ най-старо време и после презъ време на гръцкото и римско владичество чакъ до 16 вѣкъ този планински край е билъ театъръ на непрекъснати международни сблъсквания. Войнитѣ, които се водели тамъ, сж оставили на всѣка крачка своя споменъ. Хиляда главатари и вождове на диви орди, като се почне отъ Атила (485 г.) чакъ до *Тжмръшилията* Ахмедъ Ага (1876 г.), сж кръстосвали по долините и върховетѣ, и сж вършили своитѣ опустошения. Родопитѣ сж били усеяни съ замъци и укрепления. Тукъ е било театъръ на нѣколко войни млжду българи и гърци. Границата между дветѣ държави постоянно се мѣстила по гребенитѣ на планината въ зависимостъ отъ успѣха на оржието.

И сега границата между България и Гърция върви презъ Родопитѣ.

Между хората, които живѣятъ въ Родопитѣ, вие ще срещнете мжже облѣчени съ турски дрехи, съ чалми на главитѣ и жени съ фереджета и бѣли яшмаци. Длъгнесто мургаво лице съ умѣрено издадени бузни кости (скули), малко право чело, едричекъ правъ носъ, уста повече голѣми, безъ развити